

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยวิธีวิทยาการแบบผสม (Mixed Methodology Research) เป็นการผสมผสานระหว่างวิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Methodology) กับวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methodology) ผู้วิจัยขอเสนอรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

๕.๑.๑ การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, $S.D. = .51$) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = 4.32$, $S.D. = .51$) รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = 4.31$, $S.D. = .56$) และด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = 4.30$, $S.D. = .54$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = 4.28$, $S.D. = .62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีดังนี้

๕.๑.๑.๑ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔ พบว่า โดยรวมและรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, $S.D. = .54$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีมีการวางแผนงานด้านวิชาการ เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ คู่คุณธรรม ($\bar{X} = 4.49$, $S.D. = .55$) รองลงมา คือ มีการพิจารณาครูเข้าสอน ตามความรู้ ความสามารถ ไม่ลำเอียง ($\bar{X} = 4.38$, $S.D. = .66$) และมีการวัดและประเมินผลผู้เรียนด้วยความถูกต้อง ตามระเบียบและเที่ยงธรรม

($\bar{X} = 4.37$, S.D. = .68) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาให้ได้มาตรฐาน ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = .74)

๕.๑.๑.๒ ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔ พบว่า โดยรวมและรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = .62) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีการจัดทำระบบบัญชีให้เป็นปัจจุบัน ถูกต้องตามระเบียบ และสามารถตรวจสอบได้ ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = .69) รองลงมา คือ มีการจัดระบบการเงิน ถูกต้องตามระเบียบและสามารถ ตรวจสอบได้ ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = .67) และมีระเบียบการเบิกจ่ายงบประมาณอย่างถูกต้อง และชัดเจน ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = .71) ตามลำดับ ใช้งบประมาณให้ถูกต้องตามประเภท และวัตถุประสงค์ของงบประมาณ ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = .80)

๕.๑.๑.๓ ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ พบว่า โดยรวมและรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = .56) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การลาทุกประเภทของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมีหลักฐานการลาชัดเจน ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = .62) รองลงมา คือ มีการจัดทำทะเบียนประวัติถูกต้องและเป็นปัจจุบัน เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าและสิทธิประโยชน์ของบุคลากร ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = .64) และมีการส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ปฏิบัติหน้าที่และเกิดผลดีต่อสถานศึกษาและส่วนรวม ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = .66) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารมีการพิจารณาเกี่ยวกับการเลื่อนเงินเดือนตามความรู้ความสามารถ โดยใช้หลักคุณธรรม ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = .75)

๕.๑.๑.๔ ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔ พบว่า โดยรวมและรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = .51) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ส่งเสริมให้มีงานกิจการนักเรียน เพื่อช่วยเหลือนักเรียน ให้พัฒนาตนเองตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = .60) รองลงมา คือ จัดให้มีการเรียนรู้นอกสถานที่เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = .66) และมีการจัดทำสำมะโนผู้เรียนอย่างถูกต้องเป็นปัจจุบัน เพื่อพัฒนาสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = .59) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษาทั้งภายในองค์กรและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = .66)

๕.๑.๒ การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

๕.๑.๒.๑ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

๕.๑.๒.๒ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีวุฒิปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ส่วนด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

๕.๑.๒.๓ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า โดยภาพรวม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน ๕ ปี ลงมา ประสบการณ์ในการทำงาน ๖-๑๐ ปี และประสบการณ์ในการทำงาน ๑๑ ปี ขึ้นไป มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

๕.๑.๓ แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีดังนี้

๕.๑.๓.๑ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ควรมีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นให้เหมาะสม สอดคล้องกับชุมชน ด้วยความรักและปรารถนาดี การวางแผนงานด้านวิชาการ เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีการพิจารณาครูเข้าสอน ตามความรู้ ความสามารถ ไม่ลำเอียง การปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา มีการใช้สื่อนวัตกรรม เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุด

๕.๑.๓.๒ ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ ควรมีการจัดทำแผนงบประมาณโดยมุ่งประโยชน์ของสถานศึกษาและผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดทำคำของบประมาณสอดคล้องกับปัญหาและการพัฒนาจัดทำแผนการใช้งบประมาณโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน มีการอนุมัติงบประมาณโดยคำนึงถึงเหตุผล ความจำเป็นและวัตถุประสงค์ของการใช้งบประมาณ มีระเบียบการเบิกจ่ายงบประมาณอย่างถูกต้อง และชัดเจน

๕.๑.๓.๓ ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔ ควรมีการวางแผนอัตรากำลังในสถานศึกษาอย่างเหมาะสมและเพียงพอกับภาระงาน มีการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยใช้ระบบคุณธรรม ผู้บริหารมีการพิจารณาเกี่ยวกับการเลื่อนเงินเดือน

ตามความรู้ความสามารถ โดยใช้หลักคุณธรรม การลาทุกประเภทของครูและบุคลากรทางการศึกษา เสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการอย่างต่อเนื่องให้มีประสิทธิภาพโดยเที่ยงธรรม

๕.๓.๒.๔ ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔ ควรมีการจัดระบบและสารสนเทศภายในสถานศึกษา และการประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษาทั้งภายในองค์กร และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือแผนยุทธศาสตร์การ พัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน มีระบบและโครงสร้างการบริหารและพัฒนาองค์กรให้มี ประสิทธิภาพ มีการกำหนดมาตรฐาน การปฏิบัติงานของแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน มีการดำเนินงาน ธุรการที่ถูกต้องตามระเบียบและเป็นปัจจุบัน

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้น พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ครั้งนี้ มีประเด็นที่สำคัญ และน่าสนใจ นำมาอภิปรายผล ดังนี้

๕.๒.๑ การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๓๐$, $S.D. = .๕๑$) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานได้มีการนำหลักพรหมวิหาร ๔ ได้แก่ ด้านเมตตา ด้านกรุณา ด้าน มุทิตา และด้านอุเบกขา มาประยุกต์ใช้ในการบริหารโรงเรียนชั้นพื้นฐาน ทั้งใน ด้านการบริหารงาน วิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ **บุปผา พิกุลแก้ว**^๑ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัย พบว่า การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารด้านหลักสูตรและการ เรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการส่งเสริมวิชาการ และด้านการวางแผนวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เพศชายกับเพศหญิงและประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็น โดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกันในขณะที่ผู้ที่มีอายุต่างกัน ระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นโดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบสำคัญ พบว่า ผู้บริหารมีการประยุกต์ใช้หลักกรุณาโดยส่วนใหญ่ รองลงมาคือ เมตตา อุเบกขา มุทิตา โดยเฉพาะใช้

^๑ บุปผา พิกุลแก้ว, “การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารใน สถาบันอุดมศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

หลักกรรมกับการวัดผลและประเมินผล ใช้หลักเมตตากับการวางแผนวิชาการ ใช้หลักมูทิตากับงานส่งเสริมวิชาการ และใช้หลักอุเบกขากับงานหลักสูตรและการเรียนการสอน ยังสอดคล้องกับ **วิเชียร บุญกล้า**^๒ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต ๓” ผลการวิจัย พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมมีการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ **ณัฐพร ภูทองเงิน**^๓ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคลากรของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในกลุ่มสถานศึกษาเขตพื้นที่ ที่ ๑ ถึง ๔ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต ๑ พบว่าโดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

๕.๒.๒ การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า มีดังนี้

๕.๒.๒.๑ ตำแหน่งหน้าที่ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม มีการทำหน้าที่หลากหลายหรือช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จึงทำให้มีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ไม่แตกต่างกันไปด้วย ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ทิพยาพัศ คลังแสง**^๔ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์” พบว่าพนักงานครูเทศบาลที่มีเพศต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัด

^๒ วิเชียร บุญกล้า, “การศึกษาการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต ๓”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, ๒๕๕๐), บทคัดย่อ.

^๓ ณัฐพร ภูทองเงิน, “การบริหารงานบุคลากรของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในกลุ่มสถานศึกษาเขตพื้นที่ ที่ ๑ ถึง ๔ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต ๑”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

^๔ ทิพยาพัศ คลังแสง, “การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

นครสวรรค์ ไม่แตกต่างกัน แต่ไม่สอดคล้องกับ **มุกดา อนุภานนท์**^๕ ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๗ ผลการวิจัยพบว่า ๑. คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร ๔ ตามการรับรู้ของผู้สอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ด้านมุทิตา ด้านเมตตา ด้านอุเบกขา และด้านกรุณา ๒. ผลการเปรียบเทียบคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ตามการรับรู้ของผู้สอนจำแนกตามเพศ ประสบการณ์ทำงานและขนาดของโรงเรียน ทั้งโดยรวมและรายด้าน พบว่าแตกต่างกัน

๕.๒.๒.๒ วุฒิการศึกษา ต่างกัน การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะว่าถึงแม้จะมีวุฒิการศึกษาที่ต่างกัน แต่มีความคิดเห็นการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ **น้ำอ้อย อนุสนธิ์**^๖ ได้ศึกษาการวิจัยเรื่อง “การศึกษาการใช้หลักธรรมพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร” ผลการวิจัยพบว่าภาพรวม การใช้หลักธรรมพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษา ทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพนักงานครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามเพศและประสบการณ์ทำงานพบว่า พบว่าพนักงานครูในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชรมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกัน และงานวิจัยของ **วิเชียร บุญกล้า**^๗ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต ๓” ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมมีการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับจากสูงสุดไปหาต่ำสุด ดังนี้ด้านมุทิตา ด้านเมตตา ด้านอุเบกขา และด้านกรุณา ผลการเปรียบเทียบของการใช้หลัก

^๕ มุกดา อนุภานนท์ “การศึกษาพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหารธรรม ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๗”, **งานนิพนธ์ปริญญาหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๕), บทคัดย่อ.

^๖ น้ำอ้อย อนุสนธิ์, “การศึกษาการใช้หลักธรรมพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร”, **สารนิพนธ์ปริญญาสาสนศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๔).

^๗ เรื่องเดียวกัน.

พรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีการรับรู้ต่อการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ทุกด้านแตกต่างกัน

๕.๒.๒.๓ ประสิทธิภาพการทำงาน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีประสิทธิภาพในการทำงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ทิพยาพัศ คลังแสง**^๘ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์” พบว่าพนักงานครูเทศบาลที่มีเพศต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **วิเชียร บุญกล้า**^๙ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต ๓” ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมมีการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับจำสูงสุดไปหาต่ำสุด ดังนี้ด้านมุทิตา ด้านเมตตา ด้านอุเบกขา และด้านกรุณา ผลการเปรียบเทียบของการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีการรับรู้ต่อการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ทุกด้านแตกต่างกัน

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

^๘ ทิพยาพัศ คลังแสง “การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^๙ เรื่องเดียวกัน.

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

๕.๓.๑.๑ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการรณรงค์ให้มีการนำหลักพรหมวิหาร ๔ มาประยุกต์ใช้ในหน่วยงาน/ฝ่าย/แผนก สร้างจิตร่วมกัน สร้างความรับผิดชอบร่วมกัน ให้เห็นความสำคัญของการใช้ทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่ามากที่สุด

๕.๓.๑.๒ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ควรมีการจัดอบรมผู้บริหารเพื่อส่งเสริมพัฒนาวิธีการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔

๕.๓.๑.๓ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ควรมีกิจกรรมส่งเสริมภาวะผู้นำด้านการบริหารให้กับบุคลากรทางศึกษาอย่างต่อเนื่อง

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

๕.๓.๒.๑ ควรนำผลการศึกษานี้ไปเป็นข้อมูลในการวางแผนการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๕.๓.๒.๒ ควรนำผลการศึกษาเป็นข้อมูลสารสนเทศแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนให้สอดคล้องรับกับแนวคิดการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๕.๓.๓.๑ ควรศึกษาในการนำหลักพุทธธรรมอื่นๆ เช่น อิทธิบาท ๔ สังคหวัตถุ ๔ พละ ๔ สัมปริสธรรม ๗ เป็นต้น มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

๕.๓.๓.๒ ควรจะศึกษากลุ่มตัวอย่างจากสถานศึกษาที่มีลักษณะโครงสร้างแตกต่างกันบ้างเพื่อหาความแตกต่าง

๕.๓.๓.๓ ควรศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้หลัก พุทธธรรมหมวดอื่น ๆ และขยายขอบเขตการวิจัยไปสู่ระดับจังหวัด หรือเขตพื้นที่การศึกษาต่อไป